

Μαρία Κασιμάτη • Παναγιώτης Γαλάνης

Πλήρη Κριτήρια Αξιολόγησης *για τις* Πανελλαδικές Εξετάσεις ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ & ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

για το Λύκειο

- Σύγχρονες θεματικές ενότητες που ανταποκρίνονται και στις τρεις τάξεις του Λυκείου
- Επιλογή κειμένων αναφοράς με συμπληρωματική ή αντιθετική σχέση
- **Θέμα Δ:** Πρωτότυπα και συνδυαστικά ερωτήματα - Ανάπτυξη ζητουμένων σε μορφή κειμένου

*doctrina vim promovet insitam,
rectique cultus pectora roborant*

«Η παιδεία αναπτύσσει την έμφυτη αξιοσύνη
και η σωστή μόρφωση ενδυναμώνει την ψυχή.»

Οράτιος - Ωδές

ISBN 978-960-456-613-6

© Copyright: Αύγουστος 2023, Μ. Κασιμάτη, Π. Γαλάνης, Εκδόσεις Ζήτη

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του ελληνικού νόμου (Ν.2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Φωτοστοιχειοθεσία

Εκτύπωση

Βιβλιοδεσία

Π. ΖΗΤΗ & Σια ΙΚΕ

18ο χλμ Θεσ/νίκης-Περαίας

Τ.Θ. 4171 • Περαία Θεσσαλονίκης • Τ.Κ. 570 19

Τηλ.: 2392.072.222 - Fax: 2392.072.229 • e-mail: info@ziti.gr

www.ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ:

Αρμενοπούλου 27, 546 35 Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310.203.720, Fax: 2310.211.305 • e-mail: sales@ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ:

Χαριλάου Τρικούπη 22, 106 79 Αθήνα

Τηλ.-Fax: 210.3816.650 • e-mail: athina@ziti.gr

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ: www.ziti.gr

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η σύνθεση του παρόντος βιβλίου για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας για τις Πανελλαδικές Εξετάσεις ξεκίνησε με αφετηρία την αγάπη μας για το εν λόγω μάθημα και την προγενέστερη άριστη συνεργασία μας σε προηγούμενα κριτήρια αξιολόγησης. Οι αλλαγές των τελευταίων ετών στο Πρόγραμμα Σπουδών σε συνδυασμό με τη διδακτική εμπειρία μας καταδεικνύουν την ολοένα και μεγαλύτερη ανάγκη για αναγνωστική επαφή και εξοικείωση με διαφορετικά είδη λόγου.

Σημαντικό, ωστόσο, για εμάς δεν ήταν μόνο να λάβουμε κατά νου αυτόν τον παράγοντα ως προς την εξωτερική του διάσταση, αλλά να εστιάσουμε στην αισθητική ποιότητα των κειμένων και στη μεταξύ τους νοηματική συνδυαστικότητα μέσα στην ίδια θεματική ενότητα. Έτσι, η συνάφεια των κειμένων αναφοράς είναι είτε συμπληρωματική είτε αντιθετική, με βασικό στόχο την όσο το δυνατόν σφαιρικότερη κατανόηση του θέματος. Η κειμενοκεντρική αυτή αρχή επηρεάζει και τη σύνθεση όλων των ερωτημάτων, στα οποία ιδιαίτερη βαρύτητα δόθηκε και στις απαντήσεις τους, καθώς είναι γνωστό ότι η οργάνωση, η σαφήνεια και η τεκμηρίωση αποτελούν τους κύριους άξονες στοιχειοθέτησης και αξιολόγησης μίας επαρκούς απάντησης.

Επιπρόσθετα, αυτή η αρχή διατρέχει κυρίως το ερώτημα της παραγωγής λόγου (Θέμα Δ), το οποίο και θεωρείται ως το πιο απαιτητικό. Η ανάπτυξή του έγινε σε μορφή κειμένου πέραν του προβλεπόμενου ορίου λέξεων, το οποίο δίνεται στις εξετάσεις, προκειμένου να αναπτυχθούν όσο το δυνατόν περισσότερα επιχειρήματα. Η διατύπωσή του έρχεται ως φυσικό επακόλουθο της κατανόησης του «πνεύματος» της κάθε θεματικής ενότητας.

Σας παραδίδουμε, λοιπόν, 22 πλήρη κριτήρια αξιολόγησης για τις Πανελλαδικές Εξετάσεις μαζί με τις ενδεικτικές ολοκληρωμένες απαντήσεις τους, με σκοπό να εμπλουτίσετε το εκπαιδευτικό σας υλικό και με την ευχή να «ανοίξει» μία ακόμη «πόρτα» στην προσέγγιση του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας και, γιατί όχι, να «γίνει κάποιο ρεύμα», όπως λέει και ο ποιητής (Μ. Χόλουμπ).

Οι συγγραφείς
Μαρία Κασιμάτη & Παναγιώτης Γαλάνης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Ενότητα 1: Έμφυλη Βία - Σεξισμός

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Πρώτα η εκπαίδευση — η αλήθεια για την έμφυλη βία 15

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Η διπλή απειλή του «αρσενικού κώδικα» 17

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Δεμένη 19

Ενότητα 2: Αισιοδοξία

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Μπορούμε να είμαστε αισιόδοξοι αν... 22

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Η ζωή αναζητά έναν καλύτερο κόσμο 24

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Ο Λόφος που Ανεβαίνουμε 25

Ενότητα 3: Εργασία - Αποσύνδεση

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Η τηλεργασία και το δικαίωμα στην αποσύνδεση 28

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

[πολυτροπικό] 30

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Νυχτώνει Σάββατο 31

Ενότητα 4: Κλασικές σπουδές - Γλώσσα

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Η υποχώρηση των κλασικών σπουδών είναι αποτέλεσμα
πνευματικής οκνηρίας 34

ΚΕΙΜΕΝΟ 2	
[Κώστας Ταχτσήs για Γλώσσα]	36
ΚΕΙΜΕΝΟ 3	
Λέξεις 1	38
Ενότητα 5: Εφηβική βία - Εκφοβισμός	
ΚΕΙΜΕΝΟ 1	
Γειτονιές των «εκπεπτωκότων αγγέλων»;	41
ΚΕΙΜΕΝΟ 2	
[πολυτροπικό]	43
ΚΕΙΜΕΝΟ 3	
Σκοτεινή ηρωίδα	44
Ενότητα 6: Μνημεία	
ΚΕΙΜΕΝΟ 1	
Τα γλυπτά της Ακρόπολης: Μια εναλλακτική προσέγγιση στο ζήτημα	48
ΚΕΙΜΕΝΟ 2	
Γ' αυτά πολεμήσαμε	51
ΚΕΙΜΕΝΟ 3	
Η συμβολική ατμόσφαιρα του μύθου	52
Ενότητα 7: Βαρβαρότητα – Πολιτισμός	
ΚΕΙΜΕΝΟ 1	
Το κάτω όριο	56
ΚΕΙΜΕΝΟ 2	
Οι δύο όψεις της ατομοκρατίας	58
ΚΕΙΜΕΝΟ 3	
[Τ' αυγά]	60
Ενότητα 8: Αριστεία - Λάθος	
ΚΕΙΜΕΝΟ 1	
Η χαμένη σημασία της αριστείας στην εκπαιδευτική διαδικασία	64
ΚΕΙΜΕΝΟ 2	
Η ζωή είναι επίλυση προβλημάτων	67
ΚΕΙΜΕΝΟ 3	
Η αποδοχή του εαυτού	68

Ενότητα 9: Νεότητα – Ωριμότητα

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Οι νέοι, οι γέροι και το χιούμορ 71

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Αγαπημένο μου παιδί... 73

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Ήταν ανάγκη; 75

Ενότητα 10: Δημοκρατία - Ευτυχία

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Δημοκρατία: το τέλειο πολίτευμα; 78

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Δημοκρατία και ευτυχία 79

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Τα παράθυρα 81

Ενότητα 11: Φυσικό Περιβάλλον και Ανθρώπινα Δικαιώματα

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Ανθρώπινα δικαιώματα και φυσικό περιβάλλον 84

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Η δοκιμασία ενός πολιτισμού 86

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Όταν τα δέντρα μισήσουν την αχαριστία των ανθρώπων 87

Ενότητα 12: Αγάπη - Έρωτας

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Έρωτας και Αγάπη 90

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

[εγκώμιο για τον έρωτα] 92

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Σε ανακηρύσσω νικήτρια 93

Ενότητα 13: Λαϊκότητα – Λαϊκισμός

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Λαϊκότητα – Λαϊκισμός 96

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Το μάξμα των ελιών [πολυτροπικό] 98

ΚΕΙΜΕΝΟ 3	
Οι Σειρήνες	99
Ενότητα 14: Μαζοποίηση – Ατομικότητα	
ΚΕΙΜΕΝΟ 1	
Για να ανήκουμε κάπου αποφεύγουμε να είμαστε διαφορετικοί	102
ΚΕΙΜΕΝΟ 2	
Για μία ευτυχισμένη ζωή	104
ΚΕΙΜΕΝΟ 3	
Γράμμα στον εαυτό μου	105
Ενότητα 15: Πρότυπα - Είδωλα / Influencers και followers	
ΚΕΙΜΕΝΟ 1	
Instagram και influencers: πιθανή αιτία κακής ψυχικής υγείας	109
ΚΕΙΜΕΝΟ 2	
[πολυτροπικό]	111
ΚΕΙΜΕΝΟ 3	
Οι τελευταίοι	112
Ενότητα 16: Ρατσισμός – Μετανάστευση	
ΚΕΙΜΕΝΟ 1	
Ρατσιστής γίνεσαι –δε γεννιέσαι– κι άρα ευτυχώς ξεγίνεσαι!	115
ΚΕΙΜΕΝΟ 2	
Έλληνες γινόμαστε, δεν γεννιόμαστε	117
ΚΕΙΜΕΝΟ 3	
Για τον όρο «μετανάστες»	119
Ενότητα 17: Ελευθερία – Πολιτική Ορθότητα	
ΚΕΙΜΕΝΟ 1	
Τι είναι ελευθερία σήμερα;	122
ΚΕΙΜΕΝΟ 2	
Πολιτική ορθότητα και ελευθερία έκφρασης	124
ΚΕΙΜΕΝΟ 3	
Γιαλό γιαλό	125
Ενότητα 18: Βιωματικός τουρισμός, Περιηγητές-Τουρίστες	
ΚΕΙΜΕΝΟ 1	
Βιωματικός τουρισμός:	
Το μέλλον της τουριστικής βιομηχανίας στην Ελλάδα	128

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Τα οφέλη του ταξιδιού στην ψυχική υγεία.

Πώς το ταξίδι μας μαθαίνει να σεβόμαστε 130

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Ταξιδευτής της πολυθρόνας 132

Ενότητα 19: Χιούμορ – Γέλιο

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Χιούμορ: Ασπίδα και Όπλο στην Καθημερινότητά μας 135

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Για το Γέλιο 137

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Μονόλογος ευαισθήτου 138

Ενότητα 20: Ευρωπαϊκή Ένωση – Εθνικισμός

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Η Ευρώπη 142

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Η εθνική ιδεολογία και η ξενοφοβία 144

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Η πόρτα 146

Ενότητα 21: Σωφρονισμός, Νόμοι Γραπτοί – Άγραφοι

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Η ύφανση της ελευθερίας 149

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

[πολυτροπικό] 151

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Πίστομα 151

Ενότητα 22: Φιλοζωία - Κακοποίηση

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Ποια είναι η σχέση μας με τα ζώα 155

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Βία στα ζώα = βία στον άνθρωπο

Ο κύκλος της βίας 157

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Η αβάσταχτη ελαφρότητα του είναι 158

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Ενότητα 1: Έμφυλη βία - Σεξισμός	165
Ενότητα 2: Αισιοδοξία	169
Ενότητα 3: Εργασία - Αποσύνδεση	173
Ενότητα 4: Κλασικές σπουδές - Γλώσσα	177
Ενότητα 5: Εφηβική βία - Εκφοβισμός	181
Ενότητα 6: Μνημεία	186
Ενότητα 7: Βαρβαρότητα – Πολιτισμός	189
Ενότητα 8: Αριστεία - Λάθος	194
Ενότητα 9: Νεότητα - Ωριμότητα	198
Ενότητα 10: Δημοκρατία - Ευτυχία	202
Ενότητα 11: Φυσικό περιβάλλον - Ανθρώπινα Δικαιώματα	206
Ενότητα 12: Αγάπη - Έρωτας	210
Ενότητα 13: Λαϊκισμός - Λαϊκότητα	214
Ενότητα 14: Μαζοποίηση – Ατομικότητα	217
Ενότητα 15: Πρότυπα - Είδωλα / Influencers και followers	221
Ενότητα 16: Ρατσισμός – Μετανάστευση	225
Ενότητα 17: Ελευθερία – Πολιτική Ορθότητα	230
Ενότητα 18: Βιοματικός τουρισμός, Περιηγητές - Τουρίστες	234
Ενότητα 19: Χιούμορ – Γέλιο	237
Ενότητα 20: Ευρωπαϊκή ένωση – Εθνικισμός	242
Ενότητα 21: Σωφρονισμός, Νόμοι Γραπτοί - Άγραφοι	246
Ενότητα 22: Φιλοζωία - Κακοποίηση	251
 ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ	 255

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Εργασία - Αποσύνδεση

Κείμενο 1

Η τηλεργασία και το δικαίωμα στην αποσύνδεση

Στην εποχή της ψηφιοποίησης και της νέας παραγωγικής και κοινωνικής ζωής, οι μορφές απασχόλησης (τηλεργασία, ψηφιακοί νομάδες) απαιτούν γνώση, ένα laptop και καλή σύνδεση στο Internet. Η τηλεργασία γίνεται καθολικό φαινόμενο, απλώνεται όπου γης και ανατρέπει το παραδοσιακό εργασιακό μοντέλο. Ανάγκη πρώτιστη για αυτό, να τεθούν νέοι κανόνες στο εργασιακό τοπίο, για την προστασία της εργασίας και τις ανάγκες της παραγωγής.

Τα ψηφιακά εργαλεία, που παρέχει ο τεχνολογικός πολιτισμός μας, δίνουν τη δυνατότητα σε κάθε εργαζόμενο να παρέχει την εργασία σε απόσταση από την έδρα της εταιρείας και κάτω από νέες συνθήκες και όρους (ωράριο, μισθός, κ.α.). Αρκεί να διαθέτει γνώση, κομπιούτερ και ίντερνετ. Για όσους κατέχουν αυτά τα εργαλεία, η τηλεργασία φαντάζει «ευλογία» και για όσους δεν τα διαθέτουν, «κατάρα». Βέβαια, «ουδέν κακό αμιγές καλού». Μία νέα πραγματικότητα αναδύεται και πρέπει να αντικρίσουμε τις εξελίξεις με «καινούργια μάτια».

Παλαιότερα, ο βιομηχανικός τρόπος παραγωγής απαιτούσε οι εργαζόμενοι να 'ναι συγκεντρωμένοι στον χώρο της παραγωγής, να συνεργάζονται, να ανταλλάσσουν εμπειρίες και να μοιράζονται συλλογικές δράσεις αναπτύσσοντας ταυτόχρονα ανθρώπινες προσωπικές σχέσεις. Αυτή η ενότητα επηρέαζε καθοριστικά και την παραγωγή και την εργασία. Ιδιαίτερα η εργασία απαιτήσε και κέρδισε με αγώνες, δικαιώματα, ελευθερίες και καλύτερο επίπεδο ζωής. Η εργασιακή και η οικογενειακή ζωή ήταν παντελώς διακριτές και σε διαφορετικούς χώρους.

Σήμερα, στον ψηφιακό κόσμο, η τηλεργασία και οι πρωτοποριακοί «ψηφιακοί νομάδες» αποκτούν «κοσμοπολίτικο» και ατομικό χαρακτήρα, προσφέροντας την εργασία σε όλο τον πλανήτη. Ο κοσμοπολίτικος ψηφιακός χαρακτή-

ρας της τηλεργασίας υπερβαίνει εθνικά σύνορα, χώρους και συνθήκες εργασίας. Θα 'λεγα ότι ο βιομηχανικός, συλλογικός, εργασιακός πολιτισμός αντικαθίσταται ολοταχώς από το περισσότερο ατομικό, ψηφιακό, εργασιακό μοντέλο, όπου κυριαρχεί το άτομο ή μικρές ομάδες εργαζομένων από απόσταση και όχι οι συλλογικότητες που γνωρίσαμε τους προηγούμενους αιώνες.

Αυτό το νέο πρότυπο εργασίας προκαλεί και νέα εργασιακά προβλήματα τα οποία απαιτούν την επίλυσή τους. Ένα από τα σημαντικότερα είναι το δικαίωμα στην αποσύνδεση. Το δικαίωμα στην αποσύνδεση νοείται ως το δικαίωμα των εργαζομένων να απενεργοποιούν τα ψηφιακά εργαλεία τους, συμπεριλαμβανομένων των μέσων επικοινωνίας που εξυπηρετούν εργασιακούς σκοπούς, εκτός του χρόνου εργασίας τους, δίχως να αντιμετωπίζουν συνέπειες, επειδή δεν απαντούν σε μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, τηλεφωνικές κλήσεις ή γραπτά μηνύματα. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κατοχύρωσε πρόσφατα δικαίωμα στο δικαίωμα της Ε.Ε. με την ψήφιση σχετικής οδηγίας, η οποία δίνει το δικαίωμα στον εργαζόμενο να αποσυνδέεται ψηφιακά από την εργασία του.

Οι ρυθμίσεις της οδηγίας αυτής, πιστεύω, θα ενσωματωθούν στο αναμενόμενο νομοσχέδιο για τα εργασιακά και την τηλεργασία. Βέβαια, όπως έχω επισημάνει πολλάκις, είναι ανάγκη η προστασία της εργασίας στον νέο ψηφιακό κόσμο να αποτελέσει αντικείμενο ενός σοβαρού θεσμικού κοινωνικού διαλόγου.

Άρθρο (διασκευασμένο) Λουκάς Αποστολίδης, PROTAGON, 30/4/2021

Κείμενο 2
[πολυτροπικό]

Κείμενο 3

Νυχτώνει Σάββατο

Αυτή η μυρωδιά που έχουνε
κάποια απόβραδα Σαββάτου,
μια αίσθηση ήσυχης, νωχελικής, θλιμμένης,
απόβραδα που σέρνονται αργά
σαν τάχα κάτι να ονειρεύονται
ή σαν να μην έχουν τίποτε πια να περιμένουν.

Άστεγος χρόνος
περιδιαβαίνει
το ανοιχτό βιβλίο μου,
μία αδιάφορη σελίδα στην οθόνη του υπολογιστή,
τα ράθυμα βήματα μέσα στο σπίτι,
του τηλεφώνου τις κατειλημμένες γραμμές

Καρφιά τα ερωτηματικά, η κούραση βρόχος
Πρέπει, επιτέλους, να μάθω να κάνω
επανεκκίνηση των ελπίδων...

Ολική πλήξη

Βγαίνω στο μπαλκόνι
Πολύχρωμα ρούχα κυματίζουν στον άνεμο·
ονείρου πτήσεις ζωγραφίζουν πάνω απ' τα κάγκελα

Η Αθήνα, πέρα μακριά,
σαν ταινία σινεμασκόπ¹ απλώνεται
Ζει. Αναπνέει. Επιβιώνει
Μαζί της κι εμείς

*Άννα Ε. Πετράκη, Ακραίο... σχεδόν,
εκδ. Κάκτος*

1. σινεμασκόπ = μέθοδος λήψεως και προβολής κινηματογραφικής ταινίας σε ευρεία οθόνη

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ**ΘΕΜΑ Α**

A1. Να συνοψίσετε σε 60-70 λέξεις το περιεχόμενο της 4^{ης} και 5^{ης} παραγράφου του **Κειμένου 1**. **Μονάδες 20**

ΘΕΜΑ Β

B1. Με βάση το περιεχόμενο του **Κειμένου 1**, να αντιστοιχίσετε τα στοιχεία της **Στήλης Α'** με τα στοιχεία της **Στήλης Β'**:

Στήλη Α'	Στήλη Β'
1. Η βιομηχανική παραγωγή	α. η δυσκολία αποσύνδεσης από τα ψηφιακά μέσα επικοινωνίας.
2. Ο τεχνολογικός πολιτισμός	β. αντικαθιστά τη συλλογικότητα, που χαρακτήριζε τη βιομηχανία.
3. Η τηλεργασία	γ. αίρει τους τοπικούς εργασιακούς περιορισμούς.
4. Νέο εργασιακό πρόβλημα	δ. πρέπει να αποτελέσει σοβαρό θέμα συζήτησης θεσμών και πολιτών.
5. Η προστασία εργασίας στον ψηφιακό κόσμο	ε. υποχρέωνε τους εργαζομένους να συγκεντρώνονται σε συγκεκριμένο χώρο και να δρουν συλλογικά.

Μονάδες 5

B2.a. Στο **Κείμενο 1** που σας δόθηκε να εντοπίσετε δύο παραγράφους μεταξύ των οποίων αναπτύσσεται **χρονική σχέση** (μονάδες 2). Να τεκμηριώσετε με **στοιχεία μορφής** (γλωσσικές επιλογές) και **περιεχομένου** τη συγκεκριμένη σχέση (μονάδες 4) και στη συνέχεια να αιτιολογήσετε την επιλογή αυτή ως προς τη **σκοπιμότητα** του συντάκτη (μονάδες 4). **Μονάδες 10**

B2.β. Να εντοπίσετε στο **Κείμενο 1** μία παράγραφο στην οποία ο συντάκτης αποπειράται να ορίσει μια έννοια, να αιτιολογήσει μία κατάσταση και να τεκμηριώσει μία άποψη (μονάδες 3). Στη συνέχεια να διερευνήσετε τις επιλογές αυτές σε συνάρτηση με τον κειμενικό τύπο (μονάδες 2). **Μονάδες 5**

B2.γ. («Παλαιότερα, ο βιομηχανικός τρόπος παραγωγής απαιτούσε οι εργαζόμενοι να 'ναι συγκεντρωμένοι στον χώρο της παραγωγής, να συνεργάζονται, να ανταλλάσσουν εμπειρίες και να μοιράζονται συλλογικές δράσεις αναπτύσσοντας ταυτόχρονα ανθρώπινες προσωπικές σχέσεις.»)

Να ξαναγράψετε την παραπάνω περίοδο λόγου της 3^{ης} παραγράφου του **Κειμένου 1**, αφού μετατρέψετε τους **ρηματικούς τύπους σε ονοματικούς** (ή να προβείτε σε **ονοματοποίηση** του συγκεκριμένου τμήματος λόγου) να φροντίσετε, ώστε να υπάρχει ένα σωστό εκφραστικά και συντακτικά αποτέλεσμα (μονάδες 3). Ποια υφολογική διαφορά παρατηρείτε μετά τη μετατροπή (μονάδες 2); **Μονάδες 5**

B3. Ποιο φαινόμενο απεικονίζει ο σκιτσογράφος και ποια είναι η πρόθεσή του (μονάδες 5); Πώς διαλέγεται το **Κείμενο 2** με το **Κείμενο 1** (μονάδες 5);

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Ποιο συναισθηματικό κλίμα αποπνέει, κατά τη γνώμη σας, το ποίημα. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας **με τρεις διαφορετικούς κειμενικούς δείκτες**. Ποια είναι η δική σας σχέση με τον μη παραγωγικό χρόνο; **Μονάδες 15**

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. Σύμφωνα με τον συντάκτη του **Κειμένου 1** η τηλεργασία προκαλεί νέα εργασιακά προβλήματα και κατά συνέπεια επηρεάζει αρνητικά τις ζωές των ανθρώπων. Σε ένα άρθρο (350-400 λέξεις) που θα δημοσιευτεί στον ιστότοπο του σχολείου σας να αναφερθείτε τεκμηριωμένα:

- α) στις αρνητικές όψεις της τηλεργασίας και
- β) στο αναφαίρετο δικαίωμα της «αποσύνδεσης» για τη ζωή των εργαζόμενων.

Μονάδες 30

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ

Θεματική ενότητα 1: Έμφυλη Βία - Σεξισμός

Ενδεικτικές απαντήσεις

ΘΕΜΑ Α

A1. Η συντάκτρια του κειμένου ισχυρίζεται ότι η έμφυλη βία είναι αντιμετωπίσιμη. Η πρώτη ενέργεια για την καταπολέμηση της έμφυλης βίας είναι η αναγνώριση των χαρακτηριστικών της. Είναι αναγκαία η πρόληψή της μέσω της εκπαίδευσης των παιδιών από μικρή ηλικία και η εμπέδωση της μηδενικής ανεκτικότητας. Επιπλέον, πρέπει να γίνει κατανοητό ότι δεν υπάρχει δικαιολογημένη βία. Για την αποτελεσματική αντιμετώπιση είναι απαραίτητη και η συμπερίληψη των θυτών σε ειδικά προγράμματα και όχι μόνο η εστίαση σε προγράμματα απεξάρτησης. Τέλος, απαιτείται η κατάρτιση των επαγγελματιών κοινωνικής βοήθειας και η αποτροπή στιγματισμού των θυμάτων.

ΘΕΜΑ Β

B1. α. ΣΩΣΤΟ

β. ΣΩΣΤΟ

γ. ΛΑΘΟΣ

δ. ΛΑΘΟΣ

ε. ΛΑΘΟΣ

B2.α. Η Χέλενα Ντάλι στην τρίτη παράγραφο του άρθρου της («δεν υπάρχει ποτέ... Απόλλωνα») **ισχυρίζεται ότι η έμφυλη βία αναπαράγεται και διαιωνίζεται μέσω του πολιτισμού.** Προκειμένου να ενδυναμώσει τον ισχυρισμό της, ανατρέχει σε **ένα μυθολογικό παράδειγμα** παρμένο από την κλασική γραμματεία και ειδικότερα από τη λατινική ποίηση. Παραθέτει το παράδειγμα του Απόλλωνα και της Δάφνης. Ο πρώτος παρασυρμένος από τα ορμέμφυτα ένστικτά του, φτάνει στα πρόθυρα του βιασμού της Δάφνης. Μέσω της αφήγησης αυτής, η συντάκτρια **προσδίδει ζωντάνια και παραστατικότητα** στον λόγο της, παρακινώντας με αυτόν τον τρόπο τον δέκτη να αισθητοποιήσει την ερωτική καταδίωξη. Επιπλέον, **ο διαχρονικός χαρακτήρας** του μυθολογικού παραδείγματος παρέχει **εγκυρότητα και πειστικότητα** στον ισχυρισμό της. Ανέκαθεν, τα μυθολογικά παραδείγματα ήταν ένα πρόσφορο **μέσο προβληματισμού** για τις ανεξιχνίαστες όψεις της ανθρώπινης ύπαρξης.

B2.β. Η συντάκτρια, έχοντας και η ίδια ενεργό ρόλο στο θέμα της εξάλειψης της έμφυλης βίας, **υιοθετεί ύφος άμεσο, οικείο** αλλά και **παραινετικό**, σε όλη σχεδόν την έκταση της πέμπτης παραγράφου. Κάνει χρήση του **α' ρηματικού προσώπου** («καταφέρουμε, αλλάζουμε»), **συγκαταλέγοντας και τον εαυτό της**, ασφαλώς, στο **σύνολο των πολιτών** που καταβάλλουν προσπάθειες για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος. Η χρήση του ρήματος **πρέπει (δεοντική τροπικότητα - υποχρέωση)** και της **υποτακτικής έγκλισης** («να συμμετάσχουν, να αλλάξουμε»), **προτρέπει σε βαθμό υποχρέωσης** τους δέκτες

και τον εαυτό της να αυτενεργήσουν. Στη συνέχεια της ίδιας παραγράφου, **προτάσοντας τον ρόλο της ως επιτρόπου ισότητας** («καθήκον μας»), υπογραμμίζει τις κατευθυντήριες γραμμές που πρέπει να ακολουθήσουν τα κράτη μέλη, εφαρμόζοντας τις ευρωπαϊκές οδηγίες σε όλες τις υπηρεσίες και τους θεσμούς (αστυνομία - δικαιοσύνη - κοινωνική μέριμνα). **Πρόθεση της είναι να αφυπνίσει, να ευαισθητοποιήσει και να κινητοποιήσει** τόσο τους απλούς πολίτες όσο και τους φορείς εξουσίας, ώστε να αποδυναμωθεί και να εκλείψει το φαινόμενο της κακοποίησης των γυναικών.

B2.γ. Ο συντάκτης του δευτέρου κειμένου, Δημήτρης Παπαδημητριάδης, φέρει την **ιδιότητα του ψυχιάτρου**. Ο λόγος του στο συγκεκριμένο άρθρο έχει τα γνωρίσματα του **επιστημονικού λόγου**, ο οποίος χαρακτηρίζεται ως **περιγραφικός, ερμηνευτικός και αποδεικτικός**. Στην **1^η παράγραφο** του κειμένου του **ορίζει την έννοια του φύλου** υπό το πρίσμα της ψυχιατρικής επιστήμης («είναι ένα δομημένο σύνολο στάσεων και ιδεών»). Στην **3^η και 4^η παράγραφο ερμηνεύει** πώς ο τρόπος διαπαιδαγώγησης τον αγοριών τα κάνει να υιοθετούν έναν «αρσενικό κώδικα» συμπεριφοράς ο οποίος είναι υπαίτιος για καταστροφικές αντιδράσεις («στην ενήλικη ζωή... υπερεκτιμημένο ρόλο»). Τέλος, **στην 6^η παράγραφο αποδεικνύει** την βλαπτικότητα του «αρσενικού κώδικα», παραθέτοντας **αποτελέσματα ερευνών** («σύμφωνα με τον παγκόσμιο οργανισμό υγείας, έρευνες του 2007 και του 2015») και **αριθμητικά δεδομένα** («38% των δολοφονιών των γυναικών, 85% των μαθητών LGBTQ+»).

Επιπρόσθετα, **το ειδικό λεξιλόγιο** («φύλο, βιολογικό φαινόμενο, ενσυναίσθηση, αρσενικός κώδικας»), **η χρήση του γ' ρηματικού προσώπου και της οριστικής έγκλισης** («προσδιορίζει, χρησιμοποιούνται») προσδίδει στα λεγόμενα του ψυχιάτρου **αντικειμενικότητα, βεβαιότητα και εγκυρότητα**. Αξίζει ακόμα να αναφερθεί ότι ο επιστημονικός λόγος επιβάλλει τη χρήση **μακροπεριόδου λόγου και διαδοχικής υπόταξης** («Αντικατοπτρίζει την ανδρική αυτονομία...αυτόματα ως απειλητικές»), καθώς ο συντάκτης θέλει να εξηγήσει το σύνθετο φαινόμενο του «αρσενικού κώδικα», τους παράγοντες ενίσχυσής του και τις επιπτώσεις του σε κοινωνικό και ατομικό επίπεδο.

B3. Η συντάκτρια του Κειμένου 1 ισχυρίζεται στην 5^η παράγραφο **ότι οι στερεοτυπικές αντιλήψεις που καλλιεργούνται στα αγόρια από μικρή ηλικία αποτελούν την πηγή της έμφυλης βίας**. Προς την ίδια κατεύθυνση **συγκλίνει και ο συντάκτης του Κειμένου 2**, θεωρώντας το θέμα από την ψυχιατρική οπτική και τονίζοντας ότι στο πλαίσιο της πατριαρχικής οικογένειας και του κοινωνικού περιβάλλοντος η αρρενωπότητα προσδιορίζεται και ενισχύεται με κριτήριο την αυστηρότητα, την επιθετικότητα, την έλλειψη ενσυναίσθησης και εκδήλωσης συναισθημάτων αδυναμίας. Η διατήρηση αυτών των χαρακτηριστικών στην ενήλικη ζωή ενός αγοριού μπορεί να το οδηγήσει στην έμφυλη βία.

ΘΕΜΑ Γ

Γ1. Κεντρικό θέμα και άξονας σύνθεσης των στίχων του Γεράσιμου Ευαγγελάτου αποτελεί η **αντιμετώπιση του κοριτσιού, στο πλαίσιο μιας πατριαρχικής οικογένειας, και ο βαθμός που αυτή καθορίζει την ελευθέρια και αυταξία του στην ενήλικη της ζωή**. Το ποιητικό υποκείμενο **αφηγείται και εξομολογείται σε α' ρηματικό πρόσωπο** («μεγάλωνα») πως η αντιμετώπιση του πατέρα της τής καλλιέργησε την εσφαλμένη αντίληψη, ότι αποτελεί

ένα αντικείμενο-κτῆμα του ίδιου, χωρίς προαίρεση, ιδέα που αισθητοποιείται με την επανάληψη των **κτητικών αντωνυμιών** («κλειδιά του, σπίτια του, όνειρά του») και με τη **μεταφορά** («δεμένη με αλυσίδα»). Η μοναδική μας ελευθερία είναι οι επιλογές μας, ελευθερία που στερείται η πρωταγωνίστρια. Η εστίαση μεταβαίνει στη μητέρα της **με την περιγραφή** της οικογενειακής καθημερινότητας. Υπογραμμίζει τη στερεοτυπική **εικόνα** και τον εγκλεισμό, ασχολούμενη μόνο με τις δουλειές του σπιτιού («που έβγαζε και άφηγε στην άκρια, καθώς έπλενε πιάτα στην κουζίνα»). Με την **παρομοίωση** («σαν σκάλισμα σε βέρα») αναδεικνύει τα «δεσμά» του γάμου αλλά και τη χάραξη μιας αναπόδραστης πορείας για τη γυναίκα μέσα σε αυτόν, συνοδευόμενη από μία σιωπηλή συγκατάβαση.

Γνωρίζουμε όλοι πόσο καθοριστικός είναι ο ρόλος της οικογένειας στη διαμόρφωση της ψυχικής υγείας και ισορροπίας ενός παιδιού. Ξέρουμε, ακόμα, ότι ο ρόλος του γονέα δε συνοδεύεται από κάποιο εγχειρίδιο οδηγιών. Παρ' όλ' αυτά, αυτή η έλλειψη γνώσης δε δίνει το δικαίωμα σε κανέναν γονιό να διαπλάθει δυσλειτουργικά και φοβικά άτομα και κατ' επέκταση πολίτες που δυναμιτίζουν τον κοινωνικό ιστό. Οι γονείς πρέπει να αντιλαμβάνονται ότι τα παιδιά τους δεν είναι προέκταση του εαυτού τους αλλά αυτόνομες προσωπικότητες. Σκοπός των γονέων πρέπει να είναι η ισορροπημένη ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των παιδιών, ώστε να μπορούν να αγωνίζονται, να μην ανέχονται συνθήκες υποτίμησης και να μην υποτάσσονται σε καμία μορφή εξουσίας. Με λίγα λόγια, είναι θεμελιώδους σημασίας η καλλιέργεια του αυτοσεβασμού, για να μπορούν να σέβονται και τα δικαιώματα των συνανθρώπων τους ανεξαρτήτως φύλου. Θα πρέπει να εμπεδωθεί ότι δεν υπάρχει «δυνατό» και «αδύναμο» φύλο. Ένα αγόρι δεν προσδιορίζεται από κανέναν «αρσενικό κώδικα» κι ένα κορίτσι από καμία δουλικότητα και ανοχή. Για τα περισσότερα «αγκάθια» της κοινωνίας, οι αιτίες βρίσκονται στην οικογένεια. Η άρση αυτών των στερεοτύπων είναι αναγκαία για την εξάλειψη της έμφυλης βίας και την ομαλή κοινωνική συνύπαρξη.

(πρόσθετοι κειμενικοί δείκτες ενταγμένοι σε κείμενο)

[Με όλα αυτά (τα μέσα), τονίζεται η «βουβή» παρουσία της γυναίκας εντός του σπιτιού σε αντιδιαστολή με τον ενεργό ρόλο του πατέρα εκτός σπιτιού. Οι δύο αντικρουόμενοι γονεϊκοί ρόλοι άσκησαν καταλυτικό ρόλο στον ψυχισμό της πρωταγωνίστριας: έλλειψη αυτοπεποίθησης, αυτοεκτίμησης, αυτονομίας, ανεξαρτησίας. Όλες αυτές οι αδυναμίες συμπεκνώνονται στο **επίρρημα** εδώ («εδώ τα βλέπεις») και στις **αποφατικές προτάσεις** («δεν έχω μάθει, να μην ανήκω»). Μέσω της **παραχωρητικής πρότασης** («κι αν δεν σου κάνω με επιστρέφεις») και του **ασύνδετου σχήματος** («μια στο βοσκό, μια στο μαντρί...») αναπαράγει την αντίληψη που της ενστάλαξαν ότι η γυναίκα αποτελεί ένα αντικείμενο που, για να μπορεί να υπάρχει, πρέπει πάντα να ανήκει σε κάποιον («πατερά, σύντροφο, σύζυγο»), χωρίς δικαίωμα και δυνατότητα να σπάσει αυτή την «αλυσίδα».]

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. Ένας νέος «ανδρικός» κώδικας...

Τα τελευταία δύο χρόνια, η κοινωνική συνοχή έχει διαταραχτεί και αυτό αποδίδεται από πολλούς ειδικούς και στην ανατροπή της μέχρι πρότινος κανονικότητας που έχει επιφέρει η πανδημία του κορωνοϊού. Αποτιμώντας κάποιος τις συνέπειες: απώλειες ανθρωπι-

νων ζώων, ψυχοσωματικές ασθένειες λόγω εγκλεισμού και οικονομική καταστροφή, θα έρθει αντιμέτωπος με μια νέα - παράλληλη «ενδημία» που γιγαντώνεται σε ελληνικό έδαφος και δεν είναι άλλη από αυτή των γυναικοκτονιών. Καθημερινά γινόμαστε μάρτυρες ειδεχθών εγκλημάτων κατά των γυναικών. Σύμφωνα με την ψυχιατρική θεώρηση αυτού του φαινομένου, αιτία που πυροδοτεί αυτήν τη «νέα πανδημία» είναι ο «αρσενικός κώδικας». Ένα πατριαρχικό πρότυπο, μία διαστρεβλωμένη αντίληψη της πανίσχυρης αρρενωπότητας με δράσεις και συμπεριφορές κυρίως ετεροκαταστροφικές.

Πρωταρχική έκφραση αυτού του «αρσενικού κώδικα» αποτελεί η βία. Ειδικότερα, ένας άντρας που γαλουχείται με αυτήν την αίσθηση του ισχυρού, μπορεί να **εκδηλώσει κακοποιητική συμπεριφορά μέσα στην οικογένεια και στο άμεσο περιβάλλον του**. Η γυναίκα, πολύ συχνά, πέφτει θύμα ενδοοικογενειακής βίας, όταν δε συμμορφώνεται με τις επιταγές-διαταγές του συζύγου. Υφίσταται ψυχολογική πίεση, λεκτική υποτίμηση, χειροδικία και στερείται κάθε ελευθερία. Παράλληλα, αυτή η κακοποιητική συμπεριφορά έχει προεκτάσεις και στα παιδιά, τα οποία μεγαλώνουν σε ένα κλίμα τρόμου, συναισθηματικής και ψυχολογικής ανισορροπίας. Αυτή η αίσθηση εξουσίας, η ανάγκη για επιβολή, ενίοτε εκδηλώνεται και προς τα ανίσχυρα ζώα με διάφορες μορφές κακοποίησης, όπως επιθετικότητα, παραμέληση ακόμα και σκόπιμη θανάτωση.

Αξίζει να σημειωθεί ότι αυτή η στρεβλή αντίληψη της αρρενωπότητας **περιστέλλει τις κοινωνικές δεξιότητες**. Αυτή η ψευδαίσθηση ότι το αντρικό φύλο είναι ανώτερο και ισχυρότερο αποτελεί αιτία παραβατικών συμπεριφορών. Ως πολίτες, αρκετοί άνδρες προκειμένου να αποδείξουν ότι υπηρετούν τον «αρσενικό κώδικα», συχνά καταπατούν τον κώδικα οδικής κυκλοφορίας, οδηγούν υπό την επήρεια μέθης και αποτελούν δημόσιο κίνδυνο για τους συμπολίτες τους. Επιπλέον, δε σέβονται τους νόμους, δεν αξιοποιούν τον γόνιμο διάλογο για την επίλυση καθημερινών προβλημάτων, αφού κατευθύνονται κυρίως από «το δίκαιο της πυγμής». Δε δέχονται το διαφορετικό, εκδηλώνουν ρατσιστικές συμπεριφορές σε οτιδήποτε κλονίζει την «κανονικότητά»/κώδικά τους. Ως εργοδότες καταστρατηγούν τα εργασιακά δικαιώματα, γίνονται άτεγκτοι, θεωρούν τους εργαζομένους κτήμα τους, αντίληψη που υποκινεί σεξιστικά σχόλια και μπορεί να φτάσει ως την σεξουαλική παρενόχλησή.

Μήπως έχει έρθει ο καιρός να αποτινάξουμε αυτόν τον στρεβλό και καταστροφικό κώδικα και να «θεσπίσουμε» έναν καινούργιο; Μήπως έχει έρθει ο καιρός να επαναπροσδιορίσουμε τον ανδρισμό, επαναφέροντας ορισμένες αξίες οι οποίες υποτιμήθηκαν στα πλαίσια της τεχνοκρατικής και ανταγωνιστικής κοινωνίας;

Αλλά ποιες είναι εκείνες οι αξίες στις οποίες θα εδραιωθεί ο ανδρισμός; Κατά κύριο λόγο, **είναι η υπευθυνότητα και η ενσυναίσθηση**. Η ανάληψη ευθύνης για μία εσφαλμένη πράξη προϋποθέτει, φυσικά, ελκρινή αυτοκριτική και μεταμέλεια. Σωστός σύντροφος δεν είναι μόνο αυτός που εξασφαλίζει τα προς «το ζην», δηλαδή φέρνει εισόδημα στην οικογένεια, αλλά και αυτός που **παραγκωνίζει τον κακώς εννοούμενο εγωισμό**, μετανιώνει και φροντίζει να μην επαναλάβει τα ίδια λάθη. Βέβαια, η υπευθυνότητα προϋποθέτει την ενσυναίσθηση, την κατανόηση δηλαδή των συναισθημάτων των άλλων. Το να μπαίνεις στη θέση του άλλου αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη σύναψη υγιών σχέσεων τόσο στην προσωπική όσο και στην επαγγελματική ζωή. Δεν μπορεί να δημιουργηθεί

θετικό κλίμα μέσω της περιφρόνησης ή της αγνόησης της συναισθηματικής κατάστασης των συνεργατών ή των συντρόφων. Οι άνθρωποι δεν είναι «ψυχροί υπολογιστές» και οι σχέσεις δεν μπορούν να βασίζονται στη διεκπεραίωση αλλά στην αλληλεπίδραση.

Είναι καιρός να αλλάξουμε οπτική γωνία ως κοινωνία. Οι αλλαγές θα ξεκινήσουν καταρχήν από τα πρώτα κύτταρα κοινωνικής ζωής, την οικογένεια και το σχολείο. Το πρότυπο της πατριαρχικής οικογένειας, όπου ο πατέρας είχε τον πρώτο και τον τελευταίο λόγο, οδήγησε στην απαξίωση της γυναίκας, μητέρας και κόρης, και υπονόμωσε ολοκληρωτικά την αρμονική συμβίωση. **Στη θέση του φόβου πρέπει να μπει η ελευθερία έκφρασης και ο διάλογος ως πυλώνες αρμονικής συμβίωσης.** Ακόμη και σήμερα γινόμαστε μάρτυρες αυταρχικών συμπεριφορών ως ένδειξη επιβολής ενός εξουσιαστικού ρόλου.

Είναι ώρα να αφήσουμε μια για πάντα πίσω μας κώδικες συμπεριφοράς που δυσχεραίνουν τη συνύπαρξη, τη συνεργασία και τη συμβίωση. Οι υγιείς σχέσεις σε όλους τους χώρους είναι ευθύνη όλων μας κι είναι ανάγκη να ενεργήσουμε από κοινού για την αλλαγή των εσφαλμένων αντιλήψεων. Η αναθεώρηση και η θέσπιση νέων προτύπων συνύπαρξης μάς αφορά όλους.

Θεματική ενότητα 2: Αισιοδοξία

Ενδεικτικές απαντήσεις

ΘΕΜΑ Α

A.1. Το Κείμενο 1 αναφέρεται στα χαρακτηριστικά των αισιόδοξων ατόμων. Ειδικότερα, οι αισιόδοξοι άνθρωποι διακατέχονται από ενεργητικότητα και χαρούμενη διάθεση, αντλούν ευχαρίστηση από τη ζωή τους και επιδεικνύουν δημιουργικότητα και προσαρμοστικότητα. Επιπλέον, είναι πιο αποτελεσματικοί στη διαχείριση των κρίσεων και έχουν θετικές προσδοκίες από τη ζωή και τους συνανθρώπους τους. Όλα αυτά συνιστούν προϋποθέσεις για εξέλιξη.

ΘΕΜΑ Β

- B1.** α. ΛΑΘΟΣ
β. ΣΩΣΤΟ
γ. ΣΩΣΤΟ
δ. ΣΩΣΤΟ
ε. ΛΑΘΟΣ